

Thinsz Géza emlékezete

Halálának harmincadik évfordulóján

Budapesten született 1934. június 9-én, Stockholmban 1990. július 14-én halt meg. Költő és műfordító volt. 1956 őszén érkezett Svédországba. Tanulmányait az Uppsalai Egyetem Bölcsészeti Tanszékén fejezte be. Haláláig a Norstedt Könyvkiadó vállalatnál lektorként dolgozott.

A Szabad Magyarok Tömörülésének egykori vezetői, Révai Ábel elnök és Nyers Andor alelnök a költő születésének nyolcvanadik évfordulóján így emlékeztek honfitársunkra, sorstársunkra és barátunkra. (*Új Kéve XXII. évfolyam 3. szám, 2014.október*)

Borbándi Gyula, a nyugati magyar emigráció legavatottabb ismerője a következőképpen méltatta:

„Thinsz Géza költő, aki a magyar költészet tolmácsolásában és a svéd költészet magyarországi megismertetésében szerzett hervadhatatlan érdemeket.

A jelenkori magyar költészet számos jelentős alakjának verseit ültette át svédre, helyi költőket nyert meg magyar versek fordításának, kiadókat mozgósított ezek kötetbe gyűjtésére és kinyomtatására, svéd költőket fordított magyarra és tette műveiket magyar nyelven közkinccsé.” Felesége, Izabella Thinsz pedig így írt férjéről:

„Gézával 1959-ben találkoztam, akkor már három éve élt Svédországban.

Jól beszélt svédül. Egészen más volt, mint a svéd fiúk, akikkel addig találkoztam. Élénk volt, minden érdekelt, és annyi mindent szeretett volna csinálni. Fontos feladatának tekintette, hogy bemutassa, mi csoda

Moderna ungerska berättare

En antologi sammanställd av
Géza Thinsz och János Csatlós

NORSTEDTS

Géza Thinsz Konsten att föra dialog

hihetetlen kulturális kincs található Magyarországon, amely Svédországban teljesen ismeretlen volt. Emlékszem, amikor legelőször találkoztam vele, szembe jött az utcán, Uppsalában, menet közben írt, egy versen dolgozott. Huszonnégy éves volt akkor. De később is, akármikor találkoztam vele, mindig írt. Még az egyetemi előadásokon, munkahelyi értekezleteken is írt. Verseket írt. Séta közben is írt. Mikor aztán beteg lett és kórházba került, akkor is a végsőkig írt...”

Először csak 1971-ben utazhatott haza. Ezt követően nagyon sokszor járt Magyarországon. Mindig fáradtan, teljesen kimerülten érkezett vissza. Egyik versében azt írta, hogy Magyarországon svédnek, visszaérkezve magyarnak érzi magát. Kétnyelvű és két nemzetiségű volt. És mint kétlaki, alanyi költő és „északi szófuvaros” írja maga:

*Két nyelvvvel labdázik naponta,
két nyelven áll ki a porondra,
két nyelven káromkodik hiába,
két nyelvet nyújtogat a világra,
két nyelven beszélhet a szélnek,
két nyelven várják a veszélyek,
két nyelven tévelyeg az életben,
aztán majd elföldelik. Két nyelven.*

Thinsz Géza „szóserészi” minőségében általában rövidre fogta mondanivalóját, sokszor oly tömören, metaforikusan, hogy az olvasónak vagy hallgatónak nagyon utána kellett gondolnia. De ő mindezeket – egyik kritikusa szavaival élve – „bravúros eleganciával” írja.

Külhoni sírfelirat

Éltem. Mint aki hazaérkezett.
De nevről nem hullt le az ékezet.

Gästspel i tiden
GÉZA THINSZ

(NORSTEDT)

Géza Thinsz
Besök utanför ordningen

Fripress

”Att sjunka, intill förblandning
— en frestelse, omigen.
Ombyttlig är du, liksom vattnet.
Men lika kunnig i konsten att smeka.
Ett minne från fostertiden:
allting hör ihop. Jag föddes
med kejsarsnitt. Sen dess är jag rädd
för knivar.”

Géza sokat fordított. Elsősorban Weöres Sándort, akinek verseiből egy önálló kötetet jelentetett meg, és Illyés Gyulát, Pilinszky Jánost. Ezek a költők meglátogatták őt Svédországban, szoros barátság alakult ki közöttük. Tanárára, Cs. Szabó Lászlóra szeretettel emlékszik 1984-ben a következő verssel:

Osztályfőnök úr

*Csak kék tintával tudok írni rólad
a József Attila utca sarkán, Budapesten.
Tudtam persze, hogy te is szaporítani
fogod
hallottaink számát, de haláloed hire
nehezebb volt, mint hittem volna.
Laci bácsi, nem akarok érzelmeskedni
ezen a sarkon, végül is beállványozták
a szemközti házat, – a kőművessel, aki,
aki épp
fölmászik ezen a magyar (számomra
túlkomplikált)
lajtorján, s aki épp úgy épít – megőriz –
tataroz,
ahogyan te tetted, miképpen érthetném
meg
önösségemet? Magaddal vittél valamit
múltamból, ami él még.
Laci bácsi, itt a József Attila
utca sarkán nem érdekel, milyen
osztályzatot adnak majd
erre a versre – te biztosan megérted ezt
a fura
kitárulkozást: hiányod fáj, nem a haláloed*

Egy Stockholmhoz közeli sírkertben, Skoklosterben nyugszik, amit ő humorosan csak Cipókolostornak nevezett. 1990 áprilisában kezdte a szörnyű betegség teljesen a hatalmába keríteni. Fájdalmas így visszanezve, mert akkor még nem tudtuk az agyat romboló betegség okát. Szörnyű volt, mert Géza, a szavakkal való kifejezés mestere rohamosan vesztette el az emlékezést, a szókincset, a kifejezést. Egy évvel halála előtt ágya mellett ülve próbáltam beszédre

bírni, de ő csupán ezt ismételte: nevétséges..., nevétséges... Azt hiszem ő arra a rémálombeli állapotra értette, hogy nem tudja mondanivalóját szavakba összerakni.

Búcsúzó

*A tengerbe hullik egy könnycsepp:
ez a halál. Csak ennyi. Ne sirass.
Bölcs hullámoktól tanulom az öröklétet*

A Szabad Magyarok Tömörülése hosszú éveken át adott otthont Géza irodalmi est-jeinek a stockholmi Magyar Házban. Két verse a Kaláka együttes zenei feldolgozásában is ránk maradt: az előbb idézett Búcsúzó és az itt következő:

Éjfél után

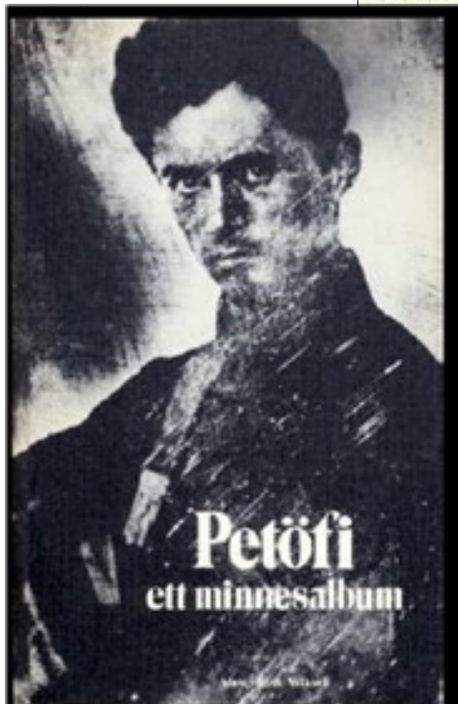
*Éjfél után, ha elhallgat a szó,
förmát változtat. Nem zászlóként
lobog, dörömböl a beléd fojtott,
a beszéddel leplezett mondandód.
Éjfél után szót válthatnál magaddal,
de elnémulsz. Agyadra megy az agyad,
vagy a bor. Adj nyugodalmas álmot
mind valahányunknak, hallgatag arkangyal.*

*

Munkái húsz verseskötetben, 1960–1990 között jelentek meg. Az 1960. évi kötet tartalmazza Magyarországon írt 1956-os hangulatú két versét, melyeket az alábbiakban közlünk:

Levél Mihály barátomnak

*Nézd: sötét van. Piszkos éjszaka.
Hiába díszíti fényes ragyogás,
hiába kiált a költő, szava
hiába harsan csillogva, csodás
zengésű, komor húrokon, –
ásítanak és unják az emberek.
Mert élt bár egyszer
Dante, Goethe, Shakespeare,
de „eljár az idő a fejük felett” –
és otthon a gyerek sír,*

*mert nem kap vacsorát.
 De ne csodáld, hogy közönnyel néznek
 Mindent, ami szép;
 hiába a legszebb beszéd –
 fáradtan a sivár robottól,
 az ember csak az üres hasára gondol.
 Hát költő komám, dobjuk sutba mi is
 csengő rímeinket,
 mert korszerű kezével intett
 a realitás?*

*Mert ugye, valami más
 kell most ide:
 mindegy, hogy mi az,
 csak könnyű íze,
 s a veleje üresség legyen.
 Amitől felriadna az álmos jelen,
 arról úgysem írnának a lapok,
 legfeljebb, így:
 „a költő ezért a verséért öt évet kapott.”
 Hát arról írj, hogy lyukas a cipőd,
 ne is szidd a hideg időt,
 mert nincs télikabátod, –
 ne jajduljon benned a szó,
 hogy kedvesednek csak
 a tavaszi ragyogás*

*arany gyöngyeit adhatod,
 s egy szál virágot is csak nehezen,
 mert nincs pénzed sosem, –
 ird le a „való” életet:
 hogy milyen öröm neked
 a csikorgó fogaskerekre nézni
 és milyen „boldogok az emberek ...”
 De hát ez nekünk úgysem sikerül.*

*Járjuk mi Arany, Ady,
 Tóth Árpád rögös útjait,
 írjuk csak le azt, amit
 le kell írni,
 mert belső parancs,
 s nem ember kényszerít, –
 de fiókba tedd a verseket
 s vagy ötven évig elő ne vedd,
 mert sötét van, piszkos éjszaka,
 hiába díszíti részeg ragyogás,
 hiába kiált a költő, szava
 hiába harsan csillogva, csodás
 zengésű, komor húrokon, –
 mindenki fáradt nagyon,
 s mindent belepett az álmos unalom.*

GÉZA THINSZ: DIKTER

Fakta

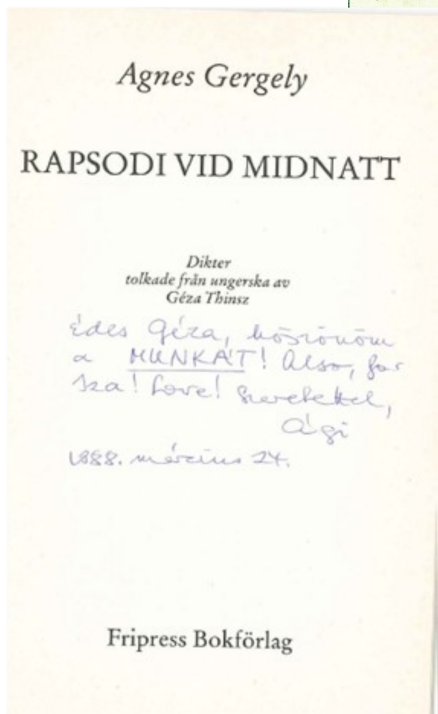
Den äga historien står in
genom inombudetets fönster.
Bastogen är genomkrossad
av en brud iastrixtna.

Jämförelser

Slovakiska spänning
Esteronje
avgadofyktans etal
sallenas gästbåd
bågar av mjuka slummar
Ija-beggende, Ija slat
vatten fannar vitt.

Ihjäklända

Sedan öklar jag ner
till bastogens botten
av ren ryckighet,
men hemlighetsna lär
ihjäklända av min slugga.

*Az elítélt
A cellában ült, amíg én éltem
s élveztem levegőt, napot,
a Szép semmivé kopott a kezében
s napfény helyett csak szitkokat kapott –
Az Édes haját simogatva
az életet dicsértem minden ízemmel,
mikor talán az első pofont kapta
és feljajdult a való: „Íme az ember!”
s most itt van mellettem. „A hét éves vád
koholt!”*

– arcomra tapad a törtfényű szem. –
*Míg én éltem, ő egy cellában volt.
Megbocsáthatja ezt nekem? –*

*

Thinsz Géza tavaly töltötte volna be 85. életévét és az egy esztendővel fiatalabb szerkesztő akkor így köszönthette volna: Soká élj, kedves bátyám! Most pedig megbizonyosodva leírhatja: Él és mert őrizzük emlékét, reméljük még sokáig él közöttünk Thinsz Géza, a feledhetetlen skandináviai magyar költő.

